

Ένας οικισμός 4.500 ετών από την Κέρο παρουσιάζεται στην Αθήνα

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Μοναδικά αρχαιολογικά ευρήματα από την Κέρο και το Δασκαλίό, σημαντικές θέσεις της Πρωτοκυκλαδικής περιόδου (3200-2100 π.Χ.), παρουσιάζονται στην έκθεση «δες ΑΠΕΝΑΝΤΙ. Έναν οικισμό στην Κέρο 4.500 χρόνια πριν», που εγκαινιάστηκε χθες, 25 Μαΐου, στην Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων, παρουσία της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου, της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνας Μενδώνη και του Δημάρχου Αθηναίων, Κώστα Μπακογιάννη.

Η έκθεση είναι αποτέλεσμα της συνέργειας του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ) και της Εφορείας

Αρχαιοτήτων Κυκλάδων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Ακολουθεί η ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού

«Εξοχωτάτη κ. Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Στο κέντρο του Αιγαίου βρίσκεται το σύμπλεγμα των Κυκλάδων, το πολυπληθέστερο πολυνησιακό συγκρότημα του Αρχιπελάγους. Στον κύκλο που σχηματίζουν γύρω από το ιερό νησί του Απόλλωνος, τη Δήλο, οφείλουν οι Κυκλάδες το όνομα τους.

Τα νησιά των Κυκλάδων αποτελούσαν ανέκαθεν μια περιοχή με πληθωρική παρουσία στο αρχαιολογικό και ιστορικό γίννεσθαι. Πέραν αυτού όμως, στις Κυκλάδες, οι ιδιάζουσες γεωμορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες, η θέση, το μέγεθος, η πολυμορφία, τα ιδιότυπα χαρακτηριστικά κάθε νησιού, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενός ιδιαίτερου πολιτισμού.

Αυστηρή και επιβλητική η ομορφιά των Κυκλάδων. Στα μάτια των περισσότερων τα νησιά αυτά φαίνονται βράχοι ξεροί, άγονοι, χωρίς πεδιάδες, με νερό λιγοστό, με χρώμα φτενό, συγχρόνως όμως μαγευτικοί και γοητευτικοί, σταχτοπράσινοι από τον σχιστόλιθο και τον γνεύσιο, αλλά κι απ' το χρώμα της ελιάς. Και είναι όλα αυτά τα στοιχεία που διαμόρφωσαν τον τοπικό πολιτισμό και τον κυκλαδίτικο τρόπο ζωής από την απώτερη αρχαιότητα. Είναι εμφανείς οι επιδράσεις αυτές ακόμα και σήμερα στην αρχιτεκτονική των νησιωτικών οικισμών, εκεί όπου ο παραδοσιακός τρόπος ζωής διατηρείται, έτσι όπως τον διαμόρφωσε το περιβάλλον.

Τα νησιά διαθέτουν άφθονη πέτρα, υλικό κατάλληλο για κτίσιμο, και η γεωλογική τους ανομοιομορφία αντανakλάται στην τοιχοδομία των κτηρίων τους ήδη από τα αρχαία χρόνια. Λεπτές σχιστόπλακες σε επιμελημένες σειρές αποτελούν τους τοίχους των σπιτιών της Κέας, στρογγυλεμένες πέτρες της παραλίας με κονίαμα και μικρότερες σφηνωμένες στα διάκενα αποτελούν την τοιχοδομία των σπιτιών της Μήλου, ενώ πελεκημένα κομμάτια ηφαιστειακού υλικού χαρακτηρίζουν ένα τμήμα του οικισμού στο Ακρωτήρι της Θήρας. Διαθέτουν όμως άφθονο και εξαιρετικής ποιότητας μάρμαρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, εκτός της Νάξου και της Πάρου, η Κέρος.

Ένα υλικό που σμιλεύεται εύκολα και παίρνει μορφές ανθρώπινες χιλιετίες πριν.

Σ' αυτό το υλικό σμιλεύτηκαν τα περίφημα ειδώλια του Αυλητή και του Αρπιστή, που σήμερα κοσμούν το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, αλλά και τα ειδώλια του Θησαυρού της Κέρου, σήμερα εκθέματα μοναδικά του Μουσείου Κυκλαδικής

Τέχνης, τα οποία όμως έχουν απωλέσει μέρος της ιστορικότητας τους, καθώς υπήρξαν θύματα και αυτά των αρχαιοκαπήλων, που στερούν τα ευρήματα από τα συμφραζόμενά τους.

Πολλά, πάρα πολλά, είναι αυτά που έχουν γραφεί για τα νησιά των Κυκλάδων. Αναρίθμητες σελίδες, σε όλες σχεδόν τις γλώσσες του κόσμου μιλούν για την ιστορία, το περιβάλλον, τον πολιτισμό, τον τουρισμό, τις θάλασσες των νησιών αυτών. Όμως πολύ περισσότερα είναι αυτά που θα πρέπει ακόμα να ερευνηθούν και να κατανοηθούν για την μοναδική αυτή αιγαιοπελαγίτικη πολυνησία.

Ο κυκλαδίτικος τόπος ζωής διαμορφώθηκε σύμφωνα με τη γεωμορφολογία των νησιών, το κλίμα και τις πλουτοπαραγωγικές τους πηγές, παράγοντες που παρέμεναν αναλλοίωτοι από την 3η προχριστιανική χιλιετία μέχρι μερικές δεκαετίες πριν.

Το φυσικό περιβάλλον ενός τόπου είναι αυτό που διαμορφώνει στον συγκεκριμένο τόπο τον συγκεκριμένο πολιτισμό. Όπως γράφει ο Χ. Ντούμας, ο πολιτισμός κάθε εποχής και σε κάθε περιοχή της γης δεν είναι πάρα η συνισταμένη των εκάστοτε ανταποκρίσεων του ανθρώπου στις πιεστικές προκλήσεις του περιβάλλοντος ... Εύκολα λοιπόν, αντιλαμβάνεται κανείς ότι για να γίνει κατανοητός ο πολιτισμός μιας συγκεκριμένης περιοχής, είναι αναγκαία η μελέτη και γνώση του περιβάλλοντος της περιοχής αυτής. Η γεωμορφολογία, το υπέδαφος με τα ορυκτά και τους υδάτινους πόρους είναι παράγοντες που άμεσα επιδρούν στον πολιτισμό.

Στην πραγματικότητα τα κυκλαδονήσια δεν είναι παρά οι κορυφές των βυθισμένων βουνών, που τα δυτικά τους όρια φτάνουν μέχρι την Εύβοια και την Αττική, ενώ στα ανατολικά και τα νότια οριοθετούνται με υποθαλάσσια ρήγματα από την Ικαρία και τη Σάμο, τα Δωδεκάνησα και την Κρήτη αντίστοιχα. Για το λόγο αυτό άλλωστε τα νησιά των Κυκλάδων στο σύνολό τους σχεδόν παρουσιάζουν έντονο ανάγλυφο ακτών και απότομες ισοβαθείς.

4.500 χρόνια πριν, το Δασκαλιό δεν ήταν ένα διακριτό νησί. Ήταν το νοτιοδυτικό ακρωτήριο της Κέρου, καθώς τα δυο ξεχωριστά νησιά σήμερα ήταν τότε ενωμένα. Σ' αυτό το ακρωτήριο η αρχαιολογική έρευνα εντόπισε το αρχαιότερο νησιωτικό ιερό, «μία από τις σημαντικότερες προϊστορικές θέσεις παγκοσμίως», κατά τον Λόρδο ColinRenfrew.

«Ήταν σαφώς το σημαντικότερο τελετουργικό κέντρο των Κυκλάδων στο κέντρο του Αιγαίου από τις αρχές της 3ης χιλιετίας π.Χ., αναμφισβήτητα κάπου 500 χρόνια νωρίτερα από οποιοδήποτε άλλο τελετουργικό κέντρο στο προϊστορικό Αιγαίο», σημειώνει τον Μάικ Μπόιντ. Οι ανασκαφές και τα ευρήματα της Κέρου και

του Δασκαλιού όχι απλώς εξελίσσουν και εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τον πολιτισμό της πρώιμης εποχής του χαλκού, αλλάζουν τα δεδομένα και τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε πλέον αυτόν τον πολιτισμό, θα προσέθετα.

Κυρία Πρόεδρε,

Οι πολιτισμοί των περασμένων αιώνων δεν είναι μόνο η μνήμη της ανθρωπότητας, αλλά η ίδια η θαμμένη μας ζωή. Και η μελέτη αυτών των πολιτισμών οδηγεί σε μια στιγμή αποκάλυψης της ταυτότητάς μας, σε μια ανακάλυψη που μας επιτρέπει να δούμε τη συνολική πολιτιστική μορφή της σημερινής μας ζωής».

Η έκθεση παρουσιάστηκε για πρώτη φορά το καλοκαίρι του 2019 στην Αρχαιολογική Συλλογή Κουφονησίου που βρίσκεται απέναντι από την Κέρο. Στην Πινακοθήκη Δήμου Αθηναίων (κτήριο Μεταξουργείου) εκτίθενται ευρήματα των ανασκαφών που πραγματοποιήθηκαν στο νησί της Κέρου και την παρακείμενη νησίδα του Δασκαλιού από το Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ, με την υποστήριξη και εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων. Η έρευνα και η μελέτη των ευρημάτων αποδεικνύουν την ιδιαίτερη σημασία του Πρωτοκυκλαδικού οικισμού στο Δασκαλιό, ειδικά σε ό,τι αφορά τις απαρχές της αστικοποίησης και τα θαλάσσια δίκτυα διακίνησης πρώτων υλών και αγαθών στο Αιγαίο κατά την πρώιμη Εποχή του Χαλκού.

Τα εκθέματα παρουσιάζονται σε δύο άξονες. Αφενός, προβάλλοντας όψεις της ζωής στο Δασκαλιό που καταδεικνύουν την ιδιαιτερότητά της εγκατάστασης και τη σημασία της σε ένα εκτενές δίκτυο ανταλλαγών. Αφετέρου, παρουσιάζοντας πτυχές της ανασκαφικής διαδικασίας και τεκμηρίωσης, που πραγματοποιήθηκαν με τη χρήση τεχνολογιών αιχμής, καθώς και πλευρές της απαιτητικής εργασίας αρχαιολόγων και ερευνητών, υπό ιδιαίτερα δύσκολες εδαφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες. Η έκθεση υλοποιήθηκε με τη συμβολή της Βρετανικής Σχολής Αθηνών, του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ και του Ινστιτούτου Κύπρου.

Η είσοδος για το κοινό είναι ελεύθερη.

